هاوبەش دانان

بۆ خوای گەورە

(الشِّرك)

ئامادەکردنی/ حەمزە بەرزنجی

چاپی/ یەکەم....ڕەمەزانی١٤٣٣ - ٢٠١٢

مافی لە چاپدانی بۆ هەر کەسێکە وەك خۆی چاپی بکاتەوە بە بێ گۆڕانکاریو لەڕێگای خوادا بیبەخشێت.

پێشکەشە:

* بـە موسـڵمانان بـە گـشتی....هـەموو ئەوانـەی خۆئـەپارێزن لـە کردەوەیەك خوای گەورەیان لێ تووڕە بکات.

* بەوانەی لەم مانگە پیرۆزەدا بڕیاری تەوبەی یەکجاریان داوەو بـە دوای حەقدا دەگەڕێن.

*بەو خوشك و برایانەی تامەزرۆن بە ڕوی گەشەوە دوور لـە شـیرك بەلیقای خوای خۆیان بگەن، تا شایستەی لێخۆشبوون بن.

* بە هەموو ئەوانەی ترسـناکی ئـەم گوناهـەیان نـەزانیووەو نـازانن جۆرەکانی چین.

http://www.facebook.com/hamzabarzngy

تکایە بە تەواوی هـەموو نامیلکەکە بخوێنـەرەوەو دوای خـۆت بیـدە بـە کەسـێکی تـر، تـا زۆرتـرین کەس لەم بابەتە گرنگە شارەزابێت.

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمدلله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه.....

خوای پەروەردگار ئینسان و جنۆکەی دروستکردووەو فەرمانی پێ کردوون کە بە تەنیا پەرستشی ئەو بکەن و هیچ هاوبەشی بۆ دانەنێن. سەرجەم پێغەمبەرانیشی بۆ گەیاندنی ئەم یەکخواپەرستی‌یە ناردووە، وەك دەفەرموێت: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ (الأنبياء: ٢٥)

واتە: وە ئێمە پێش تۆ هیچ پێغەمبەرێکمان نەناردووە ئیلا نیگامان بۆ ناردووە (بەوەی کە) بێگومان جگە لە من هیچ پەرستراوێك نی‌یە بە هەق، کەواتە تەنها من بپەرستن.

لەبەر ئەوە ئەم یەکخواپەرستی‌یە دوور شیرك یەکەمین فەرزو واجبەو گەورەترین فیقه و زانستە، پێویستە بانگخوازان و پەروەردەکاران و مامۆستایان لە کاتی پەوەردەکردنی نەوەکاندا لەم خاڵەوە دەست پێ بکەن و بیکەنە دەستپێکی کاریان.

چونکە شیرك گەورەترین تاوانەو هەرکەسێك لەکارەکانی‌دا هاوبەش بۆ خوای گەورە دابنێت هیچ کردەوەیەکی قبوڵ نی‌یە، بگرە چاکەکانیشی هەڵوەشاونەتەوە -پەنا بە خوا- وە لە قیامەتیشدا هەر ئەوانە ڕزگار بوون کە لەگەڵ ئیمانەکەیاندا هیچ هاوبەشیان بۆ خوای گەورە بڕیار نەداوە. ئیسلامەتیش دانامەزرێت هەتا بەری نەبیت لە شیرك و کوفرو هەڵگرانی.

ئەمەش جێبەجێ کردنی مانای (لآ إلهَ إلاّ اللّٰه)یە، بە واتای هیچ پەرستراوێك شایستەی پەرستش بۆ کردن نی‌یە بە هەق جگە لە (اللّٰه). کە نەفی هەموو پەرستراوێکی تر دەکرێت بە گشتی.

خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. لَا شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ (الأنعام :١٦٢-١٦٣)

واتە: ئەی پێغەمبەر(ﷺ)، ئەی ئیماندار بڵێ: بەڕاستی نوێژو حەج و دروشمەکانی و (سەرجەم چاکە و بەندایەتیم) (شەعائیرم) هەروەها ژیان و مردنم (شەرائیعم) تایبەتە بۆ خوای پەروەردگاری جیهانیانەوە. ئەو زاتە

هیچ هاوەڵ و هاوبەش و شەریکێکی نیەو من بەوە فەرمانم پێدراوەو من یەکەم کەسی موسوڵمانانم.

وە ئەمە مافی خوای گەورەیە بەسەر بەندەکانی‌یەوە کە پێویستە ئەنجامی بدەن تا لە قیامەتدا ڕزگار بن:

عن معاذ بن جبل (رضي الله عنه) أن النبي(ﷺ) قال له: «يامعاذ هل تدري ما حق الله على عباده»؟ قال: قلت: الله ورسوله أعلم. قال: «حق الله على عباده أن يعبدوه ولا يشركوا به شيئًا»، ثم سار ساعة ثم قال: «يا معاذ، هل تدري ما حق العباد على الله إذا فعلوه» قلت: الله ورسوله أعلم. قال: «حق العباد على الله أن لا يعذب من لا يشرك به شيئًا». متفق عليه: البخاري٧/٨٩ برقم(٥٩٦٧)، ومسلم١/٥٨ برقم(٣٠)، واللفظ للبخاري برقم(٢٨٥٦)، ورقم(٦٥٠٠).

واتە: پێغەمبەری خوا(ﷺ) بە موعاذی فەرموو: ئەی موعاذ ئایا ئەزانیت مافی خوای گەورە بەسەر بەندەکانی‌یەوە چی‌یە؟ دەفەرموێت: ووتم: خواو پێغەمبەرەکەی زاناترن. فەرموی: مافی خوای گەورە بەسەر بەندەکانی‌یەوە ئەوەیە کە بە تەنها بیپەرستن و هیچ هاوبەشی بۆ بڕیار نەدەن. پاشان ماوەیەك ڕۆیشت و

پاشان فەرموی: ئەی موعاذ ئایا دەزانیت مافی بەندەکان بەسەر خوای گەورەوە(کە خۆی کردویەتییە ماف بەسەر خۆیەوە) چی‌یە ئەگەر ئەمەیان کرد؟ وتم: خواو پێغەمبەرەکەی زاناترن. فەرموی: مافی بەندەکان بەسەر خوای گەورەوە ئەوەیە کە سزای ئەو کەسە نادات کە هیچ هاوبەشی بۆ دانەناوە.

کەواتە دوژمنی یەکتاپەرستی بریتی‌یە لە شیرك، شیرکیش زۆر جۆری هەیەو لە ناو ئەم ئوممەتەدا بڵاوەو چەندین بانگخوازیشی هەیە کە برەو بە شیرك و خانە شیرکییەکان دەدەن و پێڕی کاروانی دۆزەخییان گەرمترو زۆرتر دەکەن، زۆرێکیش لەو نێچیرانەی دەکەونە ناویەوە لەو موسڵمانانەن کە نوێژو ڕۆژوو چاکەی زۆریشیان هەیە، بۆیە خوای گەورە دەفەرموێت:
﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾ (يوسف: ١٠٦)

واتە: وە زۆربەیان باوەڕ ناهێنن بە خوا مەگەر ئەوان لەوکاتەدا هاوبەش بڕیار دەرن بۆ خوا.

جا لەبەر ترسناکی و گەورەیی ئەم گوناهە هەستاین بە ناساندنی شیرك و جۆرەکانی تا بیانناسین و خۆمانی لێ

بپارێزین و غەیری خۆشمانی لێ ئاگادار بکەینەوە. بۆ ئەوەی بەندایەتی‌یەکەمان ساغ و وەرگیراو بێت و ڕەنج بە خەساری دونیاو قیامەت نەبین، خوای گەورە دڵمان والاّ بکات بۆ وەرگرتنی حەق.

ترسناکی هاوبەش دانان بۆ خوا (شیرك)

١- هاوبەش دانان بۆ خوای گەورە گەورەترین گوناهە بە ڕەهایی، چونکە نوقسانی بڕیار دانە بۆ خوایەك کە خۆی لە بونی هاوبەش بە پاك گرتووەو پێویستی بە شەریك و هاوبەش نی‌یە، هەروەها چواندنی مەخلوقێکە بە خوای گەورە لە یەکێك لە تایبەتمەندی‌یەکانی‌دا، هەر بۆیە کاتێ پرسیاریان لە پێغەمبەری خوا(ﷺ) کرد کە کام گوناهە گەورەترینە؟ فەرموی: « أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ...».

البخاري ٤٤٧٧ ومسلم٨٦.

واتە: بریتی‌یە لەوەی هاوبەشێك بۆ خوا بڕیار بدەیت لە کاتێکدا هەر خوا تۆی بەدیهێناوە.

٢- وە شیرك ستەمە، بگرە گەورەترین زوڵم و ستەمە: چونکە ستەم بریتی‌یە لە دانانی شتێك لە غەیری

جێگای خۆیدا، جا هەرکەسێك عیبادەتی بۆ غەیری خوا کرد ئەوا عیبادەتی لە غەیری جێگای خۆیدا داناوەو بۆ غەیری موستەحەققی خۆی ئەنجامداوە ئەمەش گەورەترین ستەمە. خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ ۖ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ (لقمان: ١٣)

واتە: ئەی (موحەممەد(ﷺ) باسی ئەو کاتە بکە کە لوقمان ئامۆژگاری کوڕەکەی دەکرد و فەرمووی: ئەی کوڕە شیرینەکەم هاوبەش بۆ خوا دامەنێ، چونکە بەڕاستی هاوبەش دانان بۆ خوا ستەمێکی زۆر گەورەیە.

٣- خوای گەورە لە هەموو گوناهێك خۆش دەبێت تەنها لە شیرك نەبێت ئەگەر کەسەکە تەوبەی لێ نەکردبێت: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ۚ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ (النساء: ٤٨)

واتە: بەڕاستی خوا خۆش نابێت گەر هاوبەشی بۆ دابنرێ، بێجگە لەوە خۆش ئەبێت لەهەر گوناهێکی تر بۆ

هەرکەسێك کە بیەوێت، وە هەر کەسێك هاوبەش بۆ خوا دابنێت ئەوە بێگومان گوناهێکی زۆر گەورەی هەڵبەستووە.

٤-شیرك سەراپای کردەوەکان هەڵدەوەشێنێتەوە: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾(الزمر: ٦٥)

واتە: سوێند بەخوا با دڵنیابن کە وەحی نێردراوە بۆ تۆو بۆ ئەوانەی پێش تۆش: ئەگەر هاوەڵگەر بیت و شەریك بۆ خوا بڕیار بدەیت کاروکردەوە چاکەکانیشت پووچەو دەچیتە ڕیزی خەسارەتمەند و زەرەرمەندانەوە.

٥- ئەگەر کەسی موشریك تەوبە نەکات و بمرێت ئەوا بەهەشتی لەسەر حەرام کراوەو بە هەمیشەیی‌و نەمری لە دۆزەخدایەو هیچ شەفاعەتێك شمولی ناکات: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿.......إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ ۖ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (المائدة: ٧٢)

واتە: دڵنیابن ئەوەی شەریك و هاوبەش بۆ خوا بڕیار بدات، ئەوە بێگومان خوا بەهەشتی لەسەر حەرامکردووەو

شوێن و جێگاو سەرەنجامی ئاگرە، ئەوسا ئەو ستەمکارانە هیچ جۆرە پشتیوانێکیان نی‌یە (کەس ناتوانێت فریایان بکەوێت).

٦- موشریك خوێن و سامانی حەلاڵە: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (التوبة :٥)

واتە: جا کاتێك مانگە حەرامەکان بەسەرچوون (کە بریتین لە: ذوالقعدة، ذوالحجة، محرم، رَجب) ئەوە هاوەڵگەران بکوژن لەهەر کوێ دەستان لێیان گیر بوو، یاخود بەدیل بیانگرن، سنوور دانێن بۆ چالاکیان، هەروەها کەمین و بۆسەیان لە هەموو شوێنێکی لەباردا بۆ دانێن، جا ئەگەر (پێش ئەوەی دەستی ئێوەیان بگاتێ) تەوبەیان کردو وازیان هێنا لەو کارەیان و نوێژیان کردو زەکاتیاندا، ئەوە وازیان لێبهێنن و ڕێیان بۆ چۆڵ بکەن، چونکە بەڕاستی خوا لێخۆشبوو بەبەزەیی‌یە.

وه پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « أمرت أن أُقاتِل النّاس حتى يقولوا: لا إله إلا الله، فإذا قالوا: لا إله إلا الله، عصموا مني دماءهم وأموالهم، إلاّ بحقها وحسابهم على الله، ثم قرأ: ﴿ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ. لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ﴾».
أخرجه مسلم والترمذي والحاكم وأحمد وصححه الألباني أنظر السلسلة الصحيحة برقم(٤٠٩).

واتە: فەرمانم پێ کراوە کە لەگەڵ خەڵکیدا بجەنگم هەتا دەڵێن: (لا اله الا الله). ئەگەر وتیان ئەوا خوێن و سەروەتیان لەسەر من حەرامە مەگەر بە هەقی ئیسلام، وە حیسابیشیان لەسەر خوایە، پاشان ئەم ئایەتەی خوێندەوە: ﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ. لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ﴾
(الغاشية : ٢١-٢٢)

واتە: کەواتە (تۆ ئەی پێغەمبەر(ﷺ)) ئەم شتانە بخەرەوە یادیان و ئامۆژگاریان بکە، بەڕاستی تۆ هەر یادخەرەوەیت. هیچ دەسەڵاتێکت نیە بەسەر دڵ و دەروونیاندا (تا بە زۆر باوەڕداریان بکەیت).

پێناسەی (الشِرك)

هاوبەش دانان بۆ خوای گەورە(الشرك) لە زمانەوانیدا واتە هاوبەش کردن، وە بەم مانایانەش دێت: تێکەڵ کردن و هاوڕێیەتی کردن و هاوبەشی پێ کردن، دەڵێن: هاوبەشم کردو کردمە شەریکی خۆم..../ لسان العرب٩٩/٧ وتاج العروس١٤٨/٧ وتهذيب اللغة١٧/١٠.

لە شەرعدا/ واتە دانانی هاوبەشێك بۆ خوای گەورە لە یەکێك لەو تایبەتمەندیانەدا کە خۆی پێ تایبەت کردووە، جا ئیتر ئەو هاوبەش دانانە لە (ربوبییەتدا) بێت یان (ألوهیەت) یان (أسماء و صِفات)، بەڵام زۆربەی جار لە (أُلوهییەت)دا شیرك بڕیار دەدرێت:

١- **لە ربوبییەتدا**: تەنها خوای گەورە دروستکەرو خاوەن موڵك و هەڵسوڕێنەری بوونەوەرو سوودو زیانگەیەن و ژییەنەرو مرێنەرە. جا هەرکەسێك لە یەکێك لەم تایبەتمەندیانەدا هاوبەشێك بۆ خوا بڕیار بدات ئەوە شیرکی بڕیار داوە لە ربوبییەتدا.

٢- **لە ئولوهییەتدا**: تەنها خوای گەورە شایستەی پەرستش(عیبادەت) بۆ کردنە لە هەموو جۆرەکانی

پەرستشدا. خۆ ئەگەر کەسێك جۆرێك لە جۆرەکانی عیبادەت ئەنجامبدات بۆ غەیری خوا ئەوا شیرکی بڕیار داوە لە ئولوهییەتدا.

٣- لە أسماء و صفاتدا: خوای گەورە چەندین ناوی جوان و سیفەتی بەرزی هەیە کە کەس هاووێنەی نیەو لە کەس ناچێت. هەرکەسێك هاوتا بۆ خوا بڕیار بدات بە هەمان شێوە شیرکی ئەنجامداوە.

جۆرەکانی هاوبەش دانان بۆ خوا(الشرك)

هاوبەش دانان بۆ خوای گەورە(الشرك) چەندین جۆرو نمونەی هەیە وەك پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت:

«**الربا سبعون باباً و الشرك مثل ذلك**». رواه البزار عن ابن مسعود وصححه الألباني في صحيح الجامع برقم(٣٥٤٠).

واتە: ڕیبا(سوو) حەفتا بەشەو هاوبەش دانانیش بۆ خوا بە هەمان شێوە.

بەڵام زۆر کەس وا دەزانن تەنها سەجدە بردن بۆ بتێك هاوبەش بڕیاردانەو بەس!!!

جا بە گشتی وەك زانایان دابەشیان كردووەو فەرمویانە: شیرك دوو جۆرە: شیركی گەورەو شیركی بچوك:

جۆری یەكەم: شیركی گەورە:

ئەمیش بە مانای كوفری گەورەیە، گەورەترین گوناه و تاوانە. سەراپای كردەوە چاكەكان هەڵدەوەشێنێتەوەو خاوەنەكەی لە بازنەی ئیسلام دەباتە دەرەوەو ئەگەر مردو تەوبەی لێ نەكردبوو بە هەمیشەیی لە دۆزەخدا دەمێنێتەوەو لە قیامەتیشدا شەفاعەتی شەفاعەتكارانی بۆ نی‌یە. بەگشتی بریتی‌یە لەوەی كەسێك جۆرێك لە جۆرەكانی پەرستش ئەنجام بدات بۆ غەیری خوا.

شێخ عبد الرحمن بن ناصر السعدی(ڕەحمەتی خوای لێ بێت) فەرمویەتی: (سنوورو پێناسەی شیركی گەورە كە هەموو جۆرو شێوازەكان لە خۆ بگرێت بریتی‌یە لەوەی: (بەندە جۆرێك یان دانەیەك لە جۆرەكانی پەرستش ئەنجام بدات بۆ غەیری خوا). جا هەموو بیروباروەڕێك، یان ووتەیەك، یان كردەوەیەك كە خوی گەورە فەرمانی بە كردنی دابێت ئەوا ئەنجامدانی بۆ خوای گەورە بریتی‌یە لە

یەکخواپەرستیو ئیمان و ئیخلاص، وە ئەنجامدانی بۆ غەیری خوا بریتییە لە شیرك و كوفر، جا ئاگاداری ئەم ڕێکخستنە بە بۆ شیرکی گەورە، چونکە هیچ شتێکیش ڕیزپەری ئەمە نییە). القول السدید في مقاصد التوحید ص٥٨.

کەواتە شیرك پێچەوانەی یەکخواپەرستییە هەروەك چۆن کوفر پێچەوانەی ئیمانە:

شـیرکی گـەورەش چـەندان جـۆری هەیەکـە هـەمویان یـەك حوکمیان هەیە:

١- هاوبەش دانان بۆ خوا لە پاڕانەوەو داواکردندا: چونکە پاڕانەوە عیبادەتەو دەبێت هەر بۆ خوا ئەنجامبدرێت، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ ۖ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴾ (يونس :١٠٦)

واتە: هاناو هاوار نەبەیت بۆ کەسێك یان شتێك لە جیاتی خوا، کە نە قازانجت پێ دەگەیەنێت نە زیان (چونکە قازانج و زیان هەر بەدەست خوایە)، خۆ ئەگەر کاری وا ئەنجام بدەیت، ئەوە بەڕاستی تۆ لە ستەمکارانیت.

پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « مَنْ مَاتَ وَهْوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدًّا دَخَلَ النَّارَ». البخاري٤٤٩٧.

واتە: هەرکەسێك بمرێت و لە غەیری خوا هاوبەشێکی تری بۆ دانابێت لێی پاڕابێتەوە دەچێتە دۆزەخەوە.

وەك داواکردنی شیفاو ڕزق لە مردووان و پیاوچاکان و چوونە سەر گۆڕەکانیان و پاڕانەوەو بانگ کردنیان، یان وتنی: یا رسول الله..یاحسین، یا شێخ عیساو موسا، یا شێخی کربچنە..یا شێخی گەیلانی....یا غەوث هاوار.....وە هاووێنەی ئەم وتانەی لە ناو خەڵکیدا زۆر دەوترێت –پەنا بە خوای گەورە–.

٢– هاوبەش بڕیاردان لە نێت و نیازو مەبەستدا: وەك ئەوانەی کارو کردەوەیەکی چاك دەکەن بەتەواوی هەموو ویست و مەبەستیان لەبەر خاتری خەڵکییە. وەك مەبەستی مونافیقەکان. خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿مَن كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لاَ يُبْخَسُونَ، أُوْلَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الآخِرَةِ إِلاَّ النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُواْ فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُواْ يَعْمَلُونَ﴾(هود: ١٥، ١٦).

واته: هەر کەسێك تەنها ژیانی دنیاو ڕازاوەیی و (خۆشگوزەرانی) یەکەی بوێت. ئەوە پاداشتی هەوڵ و کۆششی ئەو جۆرە کەسانە دەدەینەوە لە دنیادا، ئەوانیش تێیدا هیچیان لێکەم ناکرێتەوە. ئا ئەوانە لە ڕۆژی دوایدا جگە لە ئاگری دۆزەخ هیچی تریان بۆ نیەو ئەوەی کە کردیان لە دنیادا پووچەڵ بۆوەو بێ نرخە، هەروەها ئەو کاروکردەوەی کە دەیانکرد بەتاڵ و پووچ و بۆشە.

٣-هاوبەش بڕیاردان لە گوێڕایەڵی کردندا: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿اتَّخَذُواْ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُواْ إِلاَّ لِيَعْبُدُواْ إِلَهًا وَاحِدًا لاَّ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (التوبة: ٣١).

واته: (گاورو جوو) حاخام و قەشەکانی خۆیان کردۆتە پەروەردگاری خۆیان لە جیاتی خوا (ملکەچ و فەرمانبەرداریانن، ئەوانیش بەئارەزووی خۆیان شتیان بۆ حەڵاڵ یان حەرام دەکەن) هەروەها مەسیحی کوڕی مەریەمیش (بەکوڕی خوا دەزانن) لەکاتێکدا کە فەرمانیان پێنەدراوە جگە لە پەرستنی تاکە خوایەك، بێگومان جگە

لەو زاتە خوایەکی تر نیە، پاکیو بێگەردی و ستایش بۆ ئەو زاتەیە، کە (ئەو نەفامانە) هاوەڵی بۆ بڕیار دەدەن.
ئەمیش بریتییە لە گوێڕایەڵی کردنی غەیری خوا لە تەشریع و حوکمدا، لە حەڵاڵ کردنی حەرامێك یان حەرام کردنی حەڵاڵێك، یان بڕوا بوون بەوەی کەسێك مافی دیاری کردنی حەڵاڵ و حەرامی هەیە جگە لە خوای گەورە، یان حوکم بردنەوە بۆ لای یاساو دەستوورە نەفامێتییەکان. وەك ئەوەی ئەمڕۆ دەبینرێت سەرکردەکان میللەتەکانیان بە یاساو پرۆگرامی دەستکرد دەبەن بەڕێوەو حوکمی خوایان کەنار خستووەو بگرە بە دواکەوتوویی ناوی دەبن و پێیان وایە شیاو نییە بۆ ئەم زەمانە!! وە چەندان شتی حەرامییان بە یاسا بۆ حەڵاڵ کردوون هەر لە داوێن پیسی و ڕیباو خراپەوە. زۆرێکیش لە حەڵاڵ کراو بگرە واجبەکانیشیان قەدەغە کردووە.
کاتێ عەدی کوڕی حاتەم گوێی لە پێغەمبەری خوا(ﷺ) بوو ئەم ئایەتەی خوێند: ﴿اتَّخَذُواْ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ﴾ دەفەرموێت: وتم: خۆ ئەوان ئەو پێشەوایانەیان نەدەپەرست! فەرموی: « أجَل ولكن يحلون لهم ما حرم الله

فيستحلونه، ويحرمون عليهم ما أحل الله فيحرمونه، فتلك عبادتهم لهم ». واته: بەڵێ بەڵام ئەوان شتانێکیان بۆ حەڵاڵ دەکردن کەخوای گەورە حەرامی کردووە لە سەریان ئەوانیش بە حەڵاڵیان دەزانی، وە شتانێکیشیان لێ حەرام دەکردن کە خوای گەورە حەڵاڵی کردووە ئەوانیش بە حەرامیان دەزانی، جا ئەمە پەرستنیانە بۆیان./ رواه البيهقي١٠/١١٦ وهو عند الترمذي برقم ٣٠٩٥ وحسنه الألباني في غاية المرام ص:١٩.

پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: «....وما لم تحكم أئمتهم بكتاب الله، ويتخيروا مما أنزل الله إلا جعل الله بأسهم بينهم». رواه ابن ماجه (٤٠١٩) وأبو نعيم والحاكم٤/٥٤٠ وصححه الالباني في السلسلة الصحيحة١/١٦٧ برقم(١٠٦).

واته: وە هەرکاتێك پێشەواکانیان بە قورئانەکەی خوا حوکمیان لە نێواندا نەکردن و چاوەڕوانی خێرو چاکەو کامەرانی نەبوون لەوەدا کە خواناردویەتی، ئیلا خوای گەورە کێشەو کوشتار دەخاتە نێوانیانەوە.

جا هەرکەسێك حاڵی وابوو ئەوە لەو طاغوتانەیە کە خوای گەورە فەرمانی کردووە بێ باوەڕ بین پێی. چونکە طاغوتەکان زۆرن و سەرەکانیان پێنجن: ئیبلیس، وە

هەرکەسێك بپەرسترێت و پێی ڕازی بێت، وە کەسێك بانگەوازی خەڵکی بکات بۆپەرستنی خۆی، وە هەرکەسێك بانگەشەی زانینی علمی غەیب بکات. وە هەرکەسێکە کە حوکم بکات بە غەیری ئەو قورئانەی خوا ناردویەتی/ شرح ثلاثة الأصول للشيخ محمد صالح العثيمين ص١٥٣–١٥٤.

٤– هاوبەش بڕیار دان لە خۆشویستندا: خۆشویستنی غەیری خوا (جا هەرکەسێك بێت) وەك خۆشەویستی خوا شیرکە. خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ..﴾ (البقرة: ١٦٥).

واتە: وە کەسانی وا هەیە لە خەڵکی کە هاوبەشی زۆر بۆ خوا بڕیار دەدەن بەوەی خۆشیان دەوێن وەك خۆشەویستی(ئیمانداران بۆ) خوا.

٥– ترسان لە غەیری خوا (لە مردوان و جنۆکە) بەوەی توشی زیانێکی بکەن: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾.(الزمر: ٣٦)

واتە: مەگەر خوا بەس نیە کە پشتیوان بێت بۆ بەندەی خۆی کە پێغەمبەرە(ﷺ)، کەچی ئەوان تۆ دەترسێنن بە

شتی تر جگە لە خوا، خۆ ئەوەی خوا گومڕای بکات و سەری لێبشێوێنێت، ئیتر کەس ناتوانێت دەستی بگرێت و ڕێنمویی بکات.

بەڵام ترسی سروشتی وەك: ترسان لە ئاژەڵی دڕندەو ستەمکارێکی زیندو شیرك نیەو دروستە.

٦- داوای کۆمەکیو پشتیوانی(الإستعانة) لە شتێکدا کە تەنها خوای گەورە توانای بەسەریدا هەبێت، وەك داواکردنی سەرخستن و ڕزگار کردن و شیفادان و منداڵ بەخشین و ڕزق دان و....هتد. خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ (الفاتحة: ٥)

واتە: خوایە، تەنها هەر تۆ دەپەرستین و هەر لەتۆش داوای یارمەتی و پشتیوانی دەکەین.

وە پێغەمبەری خوا(ﷺ) بە ابن عباسی فەرموو: (..إذا سألت فاسأل الله، وإذا استعنت فاستعن بالله..).رواه أحمد والترمذي وصححه الألباني أنظر صحيح الجامع برقم(٧٩٥٧).

واتە: ئەگەر داوات کرد تەنها لە خوا داوابکەو ئەگەر داوای هاوکاری و پشتیوانیت کرد هەر لە خوای بکە.

بەلاّم داوای کۆمەکی کردن لە غەیری خوا بەم سێ مەرجە دروستە: یەکەم: لە کەسێکی زیندوو. دووەم: ئامادەی ئەو جێگایە بێت. سێیەم: لە شتێکدا بێت کە توانای هەبێت بۆت بەجێ بگەیەنێت. وەك یارمەتی لێ وەرگرتنی لە کارو پرۆژەیەکی چاکەو خێردا.

٧- داوای فریاکەوتن(الأستغاثة) بۆ لابردنی نارەحەتیو تەنگانەیەك: خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ .... ﴾. (**الأنفال: ٩**)

واتە: یادی ئەوکاتە بکەنەوە کە لە پەروەردگارتان دەپاڕانەوەو داوای یارمەتیتان لێ دەکرد، خوایش خێرا هات بە هاناتانەوە...

ئەم شیرکەش لە وێنەی ئەوەی دەڵێن: یا فلاّن هاوار!!! بەجۆرێ لەکاتی هەڵنوتینیشدا هاواریان لێ دەکەن!!!

٨-پەنا گرتن بە غەیری خوا: وەك ئەوەی زوو موشریکەکان پەنایان دەگرت بە جنۆکەکان. خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿ وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾.(الجن: ٦).

واته: بەڕاستی پیاوانێك لە دەستەی ئادەمیزاد پەنایان دەبرد بە پیاوانێك لە دەستەی جنۆکەکان (ئەوانیش ئەمەیان بەهەلزانی) کەچی ئەوەندەی تر مانوویان کردن (بەخورافات و شتی بیٰ سەرو بەر).

٩- بڕوا بوون بە توانای پێغەمبەران و پیاوچاکان لە بەڕێوەبردنی بونەوەردا لەگەلٚ خوادا!!، یان بڕوا بوون بە تواناو کاریگەری ئەستێرەو هەسارەکان لە ڕووداوەکان و ژیانی خەلٚکی دا. کە ئەمانە تەنها بە دەست خوایە. خوای گەورە دەفەرمویێت: ﴿..وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ..﴾.

(يونس : ٣١)

واتە:...وە کیٚیە کە هەموو کارو فرمانەکان جێبەجیٚ دەکات و گۆڕانکاریان بەسەردا دەهێنێت، دەلٚێن: الله..

وەك پشت بەستن بە بورج و ئەستێرەکانی بەخت لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا، جا ئەگەر کەسێك بڕوای بە کاریگەرییان هەبێت پێی موشریك دەبێت، وە ئەگەر تەنها بۆ خۆشی بیانخوێنێتەوە تاوانبارە چونکە نابێت موسلٚمان خۆشی ببینێت لە خوێندنەوەی شیرك، وێڕای

ئەمە لەوانەیە شەیتان بەهۆیەوە توشی بڕوا پێ بونی بکات کە ئەو کاتەش بۆتە هۆکارێك بۆ شیرکەکە.

١٠- سەربڕین بۆ غەیری خوا: خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ﴾ (الكوثر: ٢)

واتە: دەی کەواتە نوێژ بکە بۆ پەروەردگارت وە قوربانی سەر ببڕە.

پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « لعن الله من ذبح لغير الله». رواه مسلم (١٩٧٨).

واتە: نەفرەتی خوا لەو کەسەی شتێك سەردەبڕێت بۆ غەیری خوا.

جا سەربڕین بۆ غەیری خواو سەربڕینێکیش لەسەر غەیری ناوی خوا هەردوکیان حەرامەو گۆشتی سەربڕاوەکەش خواردنی حەرام دەبێت، وەك سەربڕینی سەردەمی نەفامی بۆ جنۆکە، کاتێ خانویەکیان بکڕیایە یان بیرێکیان هەڵبکەندایە ئاژەڵێکیان لەلایدا سەردەبڕی لە ترسی زیانی جنۆکە./ تيسير العزيز الحميد ص(١٥٨).

یان سەربڕین لەبەردەم سەرکردەیەکی طاغوت یان کەسێکدا، یان ناوهێنانی غەیری خوا لەکاتی سەربڕینیدا

وەك دەوترێت: لە ڕاهی خواو....شتی تری بۆ زیاد دەکەن.

١١- نەزر ئەنجامدان بۆ غەیریخوا لە ئینسان و جنۆکە:

نەزریش واجب کردن یان لەسەر خۆ قەدەغە کردنی شتێکە کە لە شەرعدا پێویست نەکراوە. وەك ئەوەی بڵێت: ئەی فلأنە شێخ ئەگەر ئەوەم بۆ بکەیت لەسەرم نەزر بێت ئەوەت بۆ بکەم، بەجۆرێك هەندێ گۆڕ ناوبراوە بە(نەزرگا) واتە جێگای نەزر! لە کاتێکدا نەزر تەنها بۆ خوای گەورە دەکرێت و بەس، خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿إِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾. (آل عمران: ٣٥).

واتە: (بەیاد بێنە) کاتێك هاوسەری عیمران وتی: پەروەردگارا بەڕاستی من بڕیارم داوەو نەزرم کردووە ئەو منداڵەی لە سکمدایە ئازاد کراوبێت لە هەموو ئەرك و ئیش و کارێك (تا هەر لە خزماتی بیت المقدس دا بێت) دە تۆش لێم وەربگرە، چونکە بەڕاستی تۆ خوایەکی بیسەرو زانایت.

١٢–تەواف: خوای گەورە دەفەرموێت:﴿...وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ (الحج:٢٩).

واتە: وە بەدەوری ماڵی دێرین و بەنرخی خوا (كەعبە)دا با (طةواف) بكەن.

وەك ئەمەی ئەمڕۆ دەبینرێت لە سوڕانەوە بە دەوری گۆڕی پیاوچاكان و بەگەورەگرتنی. وە دەستی پیا دەهێنن و سەجدەی بۆ دەبەن و لە خۆڵەكەی دەموچاو هەڵدەكێشن و بە ترس و لەرزەوە لەبەردەمیدا دەوەستن و داوای لێ دەكەن.

١٣- تەبەروك كردن بە گڵ و دارو بەردو پەڕۆ: وە بە هەر شتێك كە لە شەرعدا نییە: جا كاتێ هاوەڵەكان دایان بە لای داری (ذات أنواط)دا كە دارێك بوو موشریكەكان لایدا دەمانەوەو چەكەكانیان پێیدا هەڵدەواسی بە مەبەستی كاریگەر بوونی، بە پێغەمبەری خوا(ﷺ)یان فەرموو: دارێكی (ذات انواط)ش بۆ ئێمە دابنێ وەك ئەوەی ئەوان هەیانە. فەرمووی: « سُبحان الله، هذا كما قال قوم موسى اجعل لنا إلهاً كما لهم آلهة، والذي نفسي

بيده لتركبن سنة من كان قبلكم».أخرجه الترمذي(٢١٨٠) وصححه الألباني أنظر ظلال الجنة (٧٦)، المشكاة (٥٣٦٩).

واتە: پاكو بێ عەیبی بۆ خوا، ئەمە وەك ئەو وتەیەی گەلەكەی موسا وایە كە وتیان: پەرستراوێكمان بۆ دابنێ وەك چۆن كافرەكان هەیانە. سوێند بەو خوایەی نەفسی منی بە دەستە شوێن ڕێچكەی تاوانی ئەوان دەكەون.

١٤–ئومێد پێ هەبوون(الرجاء) و پشت بەستن(التوكل) بە غەیری خوا لە شتێكدا كە تەنها خوای گەورە توانای هەیە وەك پشت بەستن بە غەیری خوا بۆ سەرخستن و شیفادانی نەخۆشی و.. هتد، خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿...وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (المائدة:٢٣).

واتە: بە تەواویی پشت بە خوا ببەستن ئەگەر ئێوە ئیماندارن.

١٥– جادو(السحر): خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿...وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَي الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ ۚ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ...﴾. (البقرة: ١٠٢)

واتە: (ئاشکرایە کە) هەرگیز سولەیمان کافر نەبووە، بەڵکو شەیتانەکان کافربوون و خەڵکیان فێری سیحرو جادوو دەکرد، هەروەها مەردومیان فێری ئەوە دەکرد کە بۆ هاروت و ماروت دابەزی بوو (کە دوو فریشتە بوون) لە بابل (مەبەستیشیان تێگەیاندنی خەڵکی بوو لە سیحرو جادوو). ئەوانیش کەسیان فێری هیچ شتێك نەدەکرد تا پێیان نەوتایە: ئەم کارەی ئێمە بۆ تاقی کردنەوەیەو خۆت کافر مەکە.

١٦- فاڵچێتیو بانگەشەکردنی زانینی غەیب و خوێندنەوەی لەپی دەست و قاوەگرتنەوە: حوکمی ئەو کەسەی دەچێتە لای فاڵچیەك ئەگەر بڕوای پێ بکات کافر دەبێت -پەنا بە خوا-، پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « من أتى عرافا أو كاهنا فصدقه بما يقول فقد كفر بما أنزل على محمد ». رواه أحمد ٤٢٩/٢ وصححه الألباني في صحيح الجامع ٥٩٣٩.

واتە: هەرکەسێك بچێتە لای کەسێك کە بانگەشەی زانینی جێگای شتێکی وون دەکات، یان فاڵچیەك کە

بانگەشەی زانینی غەیب بکات و بڕوا بە قسەکانی بکات ئەوە کافر بووە بەو قورئانەی نێردراوەتە سەر محمد(ﷺ).

خۆ ئەگەر هەر بۆ تەجرەبە بچێت و بڕوای پێ نەکات ئەوا نوێژی چل ڕۆژی قبوڵ نیيە. هەرچەند واجبە لەسەریشی نوێژ بکات و تەوبەش لە کارەکەی بکات.

پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَىْءٍ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلاَةٌ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ». صحيح مسلم ١٧٥١/٤برقم(٢٢٣٠).

واتە: هەرکەسێك بچێتە لای فاڵچییەك و پرسیاری شتێکی لێ بکات چل شەو نوێژی قبوڵ نیيە.

١٧- شەفاعەت: هەندێك کەس مردوەکان دەکەنە تکاکارو دەڵێن خۆ ئێمە لەم مردوانە ناپاڕێینەوەو نایانپەرستین، بەڵکو تەنها دەیانکەینە واسیتەیەك لە نێوان خۆمان لەگەڵ خوادا! چونکە بڕوامان وایە ئەمانە پیاوچاك بوون و لە خوا نزیکن و ئەمانە تکامان بۆ دەکەن لای خوا،!! کە بەم کارەیان شیرکیان بۆ خوا داناوە، چونکە خوای گەورە لە بەندەکانی نزیکەو پێویستی بە واسیطة نیيە. وە

موشریکەکانی زووش هەمان بەهانەیان دەهێنایەوە.
خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿...وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَي اللَّهِ زُلْفَيٰ .....﴾ (الزمر:٣)
واتە: ئەوانەش جگە لەو زاتە کەسانی ترو شتی تر دەکەنە پشتیوانی خۆیان دەڵێن: ئێمە ئەم بت و شتانە ناپەرستین تەنها لەبەر ئەوەی لە خوا نزیکمان بخەنەوە.
خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَيٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (يونس:١٨)
واتە: بێ باوەڕان شتێك دەپەرستن لەجیاتی خوا کە نە زیانیان پێدەگەیەنێت نە قازانج، دەشڵێن: ئا ئەو بت و شتانە تکاکارمانن لای خوا، پێیان بڵێ ئەی محمد(ﷺ): باشە ئایا ئێوە خوا ئاگادار دەکەنەوە بەشتێك کە لەئاسمانەکان و لەزەویدا هەبێت و خوا نەیزانێت؟! پاك و بێگەردەو بەرزو بڵندەو دوورە لەوەی کەنەفامان دەیکەن بەهاوەڵی.

جۆری دووەم: شیرکی بچوك:

بریتی‌یە لە هەر گوناهێك كە لە دەقە شەرعییەكانی قورئان و سوننەتدا بە شیرك ناوی هاتبێت و نەگەیشتبێتە ئاستی شیرك، لەگەڵ هێشتنەوەی ناوی ئیمان بە خاوەنەكەیەوە، بەڵكو هۆكارێك بێت بۆ كەوتنە ناو شیركە گەورەكەوە، كە ئەم جۆرەی شیركیش گەورەترینی گوناهە گەورەكانە. بەڵام ئەم جۆرە خاوەنەكەی لە بازنەی ئیسلام ناباتە دەرەوەو بنچینەی ئیمانەكەی ناسڕێتەوە، حوكمەكەشی ئەوەیە پێویستە تەوبەی لێ بكات، خۆ ئەگەر مردو تەوبەی نەكردبوو ئەوە لە ژێر ویستی خوای گەورەدایە، ئەگەر ویستی بێت سزای دەدات و ئەگەر ویستی بوو لێی خۆش دەبێت، خۆ ئەگەر سزای‌دا ئەوە بە نەمری‌و هەتایی لە دۆزەخدا نایهێڵێتەوەو شەفاعەتی شەفاعەتكارانی بەردەكەوێت بە ئیزنی خوای گەورە.

شێخ عبد الرحمن بن ناصر السعدی(ڕەحمەتی خوای لێ بێت) فەرمویەتی: (سنوری شیركی بچوكیش بریتی‌یە لە هەر

هۆكارو ڕێگایەك كە سەردەكێشێت بۆ شیركی گەورە، لە نێت، یان ووتەكان، یان ئەو كردارانەی نەگەیشتونەتە پلەی عیبادەت./ القول السديد في مقاصد التوحيد، لعبد الرحمن بن ناصر السعدي، ص٥٨.

شیركی بچوكیش دوو جۆرە:

جۆری یەكەم: شیركی ئاشكرا(ظاهِر)، كە ئەمیش دوو جۆرە: شیركی ووتەو كردەوە:

بە ووتەش وەك:

١-وەك سوێند خواردنی زارەكی بە غەیری خوا: چونكە سوێند خواردن جۆرێكە لە بەگەورەزانینی سوێند پێ خوراو:

لە ابن عمرەوە گوێی لێ بوو پیاوێك وتی: نەخێر سوێند بە كەعبە! ابن عمر فەرموی: نابێت بە غەیری خوا سوێند بخورێت، من بیستومە لە پێغەمبەری خواوە(ﷺ) كە فەرمویەتی: «من حلف بغير الله فقد كفر أو أشرك». رواه الترمذي وحسنه وابن حبان في صحيحه و صححه الألباني أنظر صحيح الترغيب والترهيب٣/٧٦ برقم(٢٩٥٢).

واتە: هەركەسێك سوێندی خوارد بە غەیری خوا ئەوە كوفری كردووە یان شیركی كردووە.

وەك ئەوەی ئەمڕۆ دەبینرێت سوێند دەخورێت بە: پێغەمبە(ﷺ)، تەلاّق، سەری باوك، گۆڕی دایك، چاوی برا، ناموس، نمەك، گۆڕی شەهیدان، بە فلاّنە شێخ و فیسارە پیاوچاك و فلاّنە سەركردە.....هتد.

كەفارەتی ئەمەش ئەوەیە بڵێت: (لا اله الا الله)چونكە پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « مَنْ حَلَفَ فَقَالَ فِي حَلِفِهِ: وَاللاّتِ وَالْعُزَّى، فَلْيَقُلْ: لا إِلَهَ إِلاّ اللَّهُ......». البخاري برقم(٤٨٦٠).

واتە: هەركەسێك سوێندی خوارد بە (لات) و (عوزا)(كە دوو بتی سەردەمی نەفامین) با بڵێت: (لا إله إلا الله).

عبداللەی كوری مەسعود(ڕەزای خوای لێ بێت) فەرمویەتی: ئەگەر بە درۆوە سوێند بخۆم بە خوا، پێم خۆشترە لەوەی سوێند بخۆم بە غەیری خوا بە ڕاست./ رواه الطبراني موقوفا ورواته رواة الصحيح وصححه الألباني أنظر صحيح الترغيب والترهيب٣/٧٦ برقم(٢٩٥٣).

٢-ووتنی: ئەگەر خوا(و) تۆ ویستی لێ بێت، یان دانانی پیتی (و) لەنێوان ناوی خوای گەورەو کەسێکی تردا:

له ابن عباسەوە دەفەرموێت: پیاوێك بە پێغەمبەری خوا(ﷺ)ی ووت: (ما شاء الله وشئت!) ئەگەر خواو تۆ ویستتان لێ بێت! ئەویش فەرمووی: «جعلتَ لله ندّاً ؟! ما شاء الله وحده» ئایا هاوتات بۆخوا دانا؟! بڵێ: تەنها ئەگەر خوای گەورە ویستی لێ بێت./ صححه الألباني أنظر صحيح الأدب المفرد١/٢٩٠ برقم(٧٨٣/٦٠٥).

چونکە خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ (التكوير :٢٩)

واتە: ویستی ئێوەش نایەتە دی مەگەر کاتێك خوای پەروەردگاری جیهانیان بیەوێت.

یان وتنی: ئەگەر خواو دکتۆر نەبوایە دەمرد، ئەگەر خواو فلأن نەبوایە لەبرسا دەمرد، خواو تۆ شك دەبەم، لە سایەی خواو سەری تۆوە.........هتد.

٣- ناونانی کەسێك بە (مَلِك المُلوك) شاهنشا، یان (قاضي القُضاة). وە دانانی ووشەی (عَبد) بۆ غەیری ناوی خوا، وەك: (عبدالحسين، عبدالعلي. عبدالرسول...

پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « أخنع اسم عند الله يوم القيامة رجل تسمى ملك الأملاك». صححه الألباني في السلسلة الصحيحةبرقم(٩١٥).

واتە: بێزراوترین ناو بە لای خوای گەورەوە لە ڕۆژی دوایی‌دا پیاوێکە ناونرابێت (ملك الأملاك) شاهنشاه.

وە بە کردەوەو ئەندامەکانیش وەك:

١-لە دەست یان مل کردنی بەڕۆو موفەڕك و دەزوو بە مەبەستی دوور خستنەوەو لابردنی بەڵاو نەخۆشی بەوەی بڕوای وابێت ئەمانە وەسیلەیەکن و خوای گەورە بە هۆیەوە شیفا دەنێرێت، خۆ ئەگەر پێی وابێت ئەمانە بۆ خۆیان شیفادەرن ئەوە شیرکی گەورەیە پەنا بە خوا.

٢- هەڵواسینی نوشتەو مورووە شینەو چاوەزار بە ماڵ و سەیارەو منداڵ و دوکان و...هتد، لە ترسی چاوپیسی.

پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « إِنَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتِّوَلَةَ شِرْكٌ ». رواه أحمد وابن ماجة وأبو داود، وصححه الألباني أنظر صحيح الجامع(١٦٣٢).

واتە: بە تەئكید نوشتەو (التمائم) (كۆی التمیمەیە بریتی‌یە لەو مورو ناڵ و شتانەی هەڵدەواسرێن بۆ لابردنی بەڵاو چاوپیسی) و(التِوَلة): شتێكە دروستی دەكەن بە مەبەستی شیرین كردنی ژن لای مێردەكەی وە بە پێچەوانەشەوە. هەموو ئەمانە شیركن.

زۆربەی جار بۆ سەر لێ تێكدانی خەڵكی عەوام بەناو شێخێك نوشتەیەك دروست دەكات چەند ئایەتێكی تێدا دەنوسێت و شتی تری تێكەڵ دەكات لە خشتەو ناوی جنۆكەو بە دەست و خەتی ئاڵۆز دەینوسێت، بگرە زۆر جار بە پیسی‌و خوێنی حەیز دەینوسن و پارەیەكی زۆری پێ دەپچڕن لە هەژارو نەفامان.

٣- بە شووم زانینی هەندێك شت لە كاتی بینینیاندا یان بیستنیانداو گەڕانەوە لە كارێك كە نییەتت هەبووە ئەنجامی بدەیت لەبەر ئەمە. وەك ڕەشبینی و بەشووم زانینی مانگی صەفەر و فلأنە ڕۆژو ژمارە وەك ژمارە(١٣) و دەنگی فلأنە باڵندە وەك كوندەپەپوو، قەلە ڕەش و كەڵەشێر لە ئێواراندا، وە پژمین لەكاتی

سەفەردا......چونکە پێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت:
« الطيرة شرك ». رواه الإمام أحمد ٣٨٩/١ وصححه الألباني أنظر صحيح الجامع (٣٩٦٠).

واتە: بە شووم زانینی شت شیرکە.

جا ئەگەر بە تەمای کارێك بوو یەکێك لەو شتانەی بیذیو ئەوە بووە هۆی ئەوەی لە کارەکەی گەڕاندیەوە ئەوە شیرکی ئەنجامداوە. خۆ ئەگەر نەگەڕایەوە بەڵام لە دڵیدا ئەو بەشوم زانینە شوێنەوارێکی دروست کردو وەسوەسەو خەمباری کرد پێویستە لەسەری پشت بە خوا ببەستێت و لە دڵیدا لاییببات و بڵێت: « اللهم لا طيرَ إلا طيرُك ، ولا خيرَ إلا خيرُك ، ولا إله غيرُك». رواه أحمد وابن السني والطبراني وصححه الألباني أنظر السلسلة الصحيحة برقم(١٠٦٥).

واتە: خوایە هیچ شتێك (لە باڵندەو شتی تر) سوودو زیان ناگەیەنێ جگە لە تۆ. وە هیچ خێرێك جێگەی ئومێد نییە جگە لە خێری تۆ. وە هیچ پەرستراوێك نییە بە هەق جگە لە تۆ.

جۆری دووەم: شیرکی شاراوەیە(الخَفي):

کە ئەویش بریتی‌یە لە شیرکی نییەت و مەبەست، واتە ڕیپاو ڕوپامایی و سومعە، بەوەی کارێکی چاك ئەنجامبدات بۆ خوا بەلاّم حەز بکات خەڵکی ببیبنن یان باسی بکەن: وەك ئەوەی نوێژەکەی درێژ بکاتەوەو جوان بیکات یان خێرێك بکات تا مەدح بکرێت، یان زیکر بکات و قورئان بخوێنێت و دەنگی خۆش بکات تا بڵێن دەنگی خۆشەو شارەزایە، یان بانگ بدات یان خۆی فێری زانستێکی شەرعی بکات، جا ئەگەر رییا تێکەڵاوی کردەوە بوو بەتاڵی دەکاتەوە. چونکە هەموو مەرجی قبولّ بوونی هەموو کردەوەیەك دوو شتە: یەکەم: بە ئیخلاصەوە تەنها بۆ خوای گەورە ئەنجامبدرێن، دووەم: بەپێی شەرعی خوا بێت دوور لە زیادە. خوای گەورە دەفەرموێت: ﴿.. فَمَنْ كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ (الكهف: ١١٠)

واتە: جا ئەوەی دەیەوێت بەدیداری پەروەردگاری شادببێت بەخۆشنودیەوە با کارو کردەوەی چاك و دروست ئەنجام بدات و بەهیچ شێوەیەك لە پەرستندا

هیچ کەسێك نەکاتە هاوەڵ و شەریك بۆی و ڕوپامایی نەکات.

عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ(ﷺ): « قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَا أَغْنَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشِّرْكِ مَنْ عَمِلَ عَمَلاً أَشْرَكَ فِيهِ مَعِى غَيْرِى تَرَكْتُهُ وَشِرْكَهُ ». رواه مسلم (٢٩٨٥).

واتە: خوای پەروەردگار فەرمویەتی: من لە هەموو کەسێك بێ نیازترو دەوڵەمەند ترم لە هاوبەش بۆ دانانم. هەر کەسێك کارێك ئەنجام بدات و کەسێکی ترم بکاتە هاوبەش تیایدا ئەوا خۆی و هاوبەشدانانەکەشی واز لێ دەهێنم.

وەپێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « ألا أخبركم بما هو أخوف عليكم عندي من المسيح الدجال؟ الشرك الخفي: أن يقوم الرجل فيصلي فيزين صلاته لما يرى من نظر رجل».

أخرجه البيهقي وحسنه الألباني أنظر صحيح الجامع برقم(٢٦٠٧).

واتە: هەواڵتان بدەمێ بەوەی زیاتر لە مەسیحی دەججال دەترسم لێتان؟ شیرکی شاراوە: کە بریتی‌یە لەوەی پیاوێك نوێژ دەکات و نوێژەکەی دەڕازێنێتەوە لەبەر ئەوەی خەڵکی سەیری دەکەن.

وەپێغەمبەری خوا(ﷺ) دەفەرموێت: « إن أخوف ما أخاف عليكم الشرك الأصغر». قالوا: وما الشرك الأصغر؟ قال: «الرياء، يقول الله عز وجل لأصحاب ذلك يوم القيامة إذا جازى الناس: إذهبوا إلى الذين كنتم تراؤون في الدنيا، فانظروا هل تجدون عندهم جزاء؟!». رواه أحمد والبغوي والطبراني وصححه الألباني السلسلة الصحيحة برقم(٩٥١).

واتە: ئەوەی کە زۆر دەترسم لێتان توشی ببن بریتی‌یە لە شیرکی بچوك. وتیان: شیرکی بچوك چی‌یە؟ فەرموی: ڕوپامایی(الرياء)، خوای گەورە لە ڕۆژی دوایی‌دا کاتێ پاداشتی خەڵی دایەوە بە وانەی ریاییبیان کردووە دەفەرموێت: بڕۆن بۆ لای ئەو کەسانەی ئێوە لەبەر ئەوان کارتان ئەنجام داوە، جا بزانن پاداشتان دەست دەکەوێت لایان!!

ابن القيم (ڕەحمەتی خوای لێ بێت) **دەفەرموێت: شیرکی نێت و مەبەست ئەمەش ئەو دەریایەیە کە کەناری نی‌یە ئەوەندە فراوانەو کەمێك نەبێت لێی ڕزگار نابن..../**الجواب الكافي ص٩٤.

وە یەكەمین كەسانێك لە ڕۆژی دوایی‌دا دۆزەخییان پێ خۆش دەكرێت ئەو سێ كۆمەڵەن جیهادیان كردوەو شەهید بوون وە خێرو ماڵبەخشینیان ئەنجامداوەو زانست فێربوون و قورئانیان خوێندووە بەڵام ڕییاییان تێدا كردووە.

كەفارەتی شیركی شاراوە

عن معقل بن يسار قال: انطلقت مع أبي بكر الصديق (رضي الله عنه) إلى النبي(ﷺ). فقال: «يا أبا بكر! للشرك فيكم أخفى من دبيب النمل». فقال أبو بكر: وهل الشرك إلا من جعل مع الله إلهاً آخر؟ فقال النبي(ﷺ) : « والذي نفسي بيده، للشرك أخفى من دبيب النمل، ألا أدلك على شيء إذا قلته ذهب عنك قليله وكثيره؟». قال: «قل: اللهم إني أعوذ بك أن أشرك بك وأنا أعلم، وأستغفرك لما لا أعلم». صححه الألباني أنظر صحيح الأدب المفرد(٢٥٩/١) برقم(٧١٦/٥٥٤).

واتە: معقلی كوڕی یەسار دەفەرموێت: من و ابوبكری صدیق ڕۆیشتین بۆ لای پێغەمبەری خوا(ﷺ) فەرموی: ئەی ابوبكر شیرك لە ناوتاندا شاراوەترە لە جێ پێی

مێرووله. ابوبکر فەرمووی: بۆ مەگەر شیرك تەنها ئەوە نىيە کەسێك پەرستراوێکی تر لەگەڵ خوادا دابنێت؟ پێغەمبەری خوا(ﷺ) فەرمووی: سوێند بەو خوایەی نەفسی منی بەدەستە، شیرك شاراوەترە لە جێ پێی مێرووله، ئایا شتێکت فێربکەم ئەگەر بیڵێیت کەم و زۆریت لەسەر لادەچێت؟ فەرمووی: بڵێ: « اللّهُمَّ إنّي أعوذُ بِكَ أن أُشرِكَ بِكَ وَأنا أَعلَم، وأَستَغفِرُكَ لِما لا أعلَم» واتە: خوایە پەنات پێ ئەگرم لەوەی شیرکت بۆ بڕیار بدەم و بزانم، وە داوای لێخۆشبوونت لێ دەکەم لەو شیرکەی دەیکەم و نازانم.

خوای گەورە بمانپارێزێت لە شیرك و جۆرەکانیو لە ڕۆژی قیامەتدا لەگەڵ پۆلی یەکخواپەرستاندا لە بەهەشتەکەی خۆیدا کۆمانبکاتەوە.......آمین

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين

سەرچاوەکان/

١- تەفـسیرە کوردیـیـەکان: تەفـسیری ڕامـان... تەفـسیری ئاسـان... پوختەی تەفسیری قورئان.

٢- نور التوحيد وظلمات الشرك......سعيد بن علي بن وهف القحطاني

٣- كتاب التوحيد...................... صالح بن فوزان الفوزان.

٤- فتح المجيد شرح كتاب التوحيد...الشيخ عبدالرحمن بن حسن آل الشيخ.

٥- تجريد التوحيد من درن الشرك وشبه التنديد..... فيصل بن قزار الجاسم .

٦- المطلب الحميد في بيان مقاصد التوحيد...... عبد الرحمن بن حسن بن محمد بن عبد الوهاب بن سليمان التميمي.

٧- محرمات استهان بها الناس............الشيخ محمد صالح المنجد.

٨- منهاج الفرقة الناجية والطائفة المنصورة.....محمد بن جميل زينو.

٩- چەند سەرچاوەیەکی تر..........

ناوەرۆك

بابەت	لاپەڕە

پێشکەشە.. ٢
دەستپێك.. ٣
سامناکی هاوبەش دانان بۆ خوا (شیرك)................. ٧
پێناسەی (الشِرك)..................................... ١٢
جۆرەکانی هاوبەش دانان بۆ خوا(الشرك)................. ١٣
جۆری یەکەم: شیرکی گەورە.......................... ١٤
جۆرەکانی شیرکی گەورە.............................. ١٥
جۆری دووەم: شیرکی بچوك.......................... ٣١
جۆرەکانی شیرکی بچوك............................... ٣٢
کەفارەتی شیرکی شاراوە.............................. ٤١